

Les 4: Opdrachten en bronnen lezen

Terugblik

In de vorige lessenreeks heb je:

- ontdekt wat jouw persoonlijke schrijfaanpak is.
- jouw aanpak met die van andere leerlingen vergeleken.
- gezien dat er bepaalde typen schrijvers zijn.
- een persoonlijk schrijfplan gemaakt.

Vergezicht

In deze les ga je zelf aan een syntheseopdracht werken. Dit doe je stap voor stap. In totaal zijn er zes stappen:

1. De opdracht goed bekijken.
2. De bronnen bestuderen en belangrijke informatie markeren.
3. Informatie groeperen: welke informatie uit verschillende bronnen hoort bij elkaar?
4. Informatie ordenen: wat vertel ik het eerst, wat daarna?
5. Informatie verbinden: hoe maak ik de lezer duidelijk hoe mijn tekst in elkaar zit?
6. De volledige tekst schrijven en controleren.

Let op: in deze les schrijf je de uiteindelijke tekst nog niet, maar zet je de **eerste 2 stappen**.

Opdracht 1: Filmclip kijken

Beginnen met een nieuwe syntheseopdracht. Hoe kun je dat aanpakken? Kijk naar het volgende filmpje waarin twee leerlingen, Puck en Renske, de opdracht krijgen om een synthesesetext te schrijven over de opwarming van de Noordpool.

Beantwoord tijdens het kijken de volgende vragen op het observatieformulier op de volgende bladzijde:

1. Wat doet Puck en hoe doet ze het? Schrijf de belangrijkste dingen op.
2. Wat doet Renske en hoe doet ze het? Schrijf de belangrijkste dingen op.

Opdracht 2: Starten met een nieuwe syntheseopdracht

Lees de opdracht (zie kader hieronder) nog eens goed door. Markeer in deze opdracht vijf dingen waarmee je rekening moet houden bij het schrijven van je tekst. Natuurlijk mag je niet de dikgedrukte kopjes markeren.

Opdracht

Schrijf een informatieve synthesesetekst op basis van de drie bijgevoegde bronnen.

Toelichting

- **Synthese:** Je tekst is gebaseerd op verscheidene bronnen; jouw tekst brengt de informatie uit die bronnen bijeen.
- **Informatieve tekst:** Je tekst biedt een beknopt maar duidelijk overzicht van de situatie. Je schrijft op een neutrale manier en je neemt geen standpunt in.
- **Brongebruik:** Je selecteert alleen de relevante informatie uit de bronnen en brengt die met elkaar in verband. Je schrijft een eigen, nieuwe tekst en maakt daarbij gebruik van informatie uit elk van de drie bronteksten.
- **Doelpubliek:** Je schrijft de tekst voor leeftijdsgenoten die de bronnen niet hebben gelezen.
- **Stijl:** Je tekst is begrijpelijk en aantrekkelijk. Formuleer in je eigen woorden. Vermijd letterlijk kopiëren uit de bronteksten.
- **Lengte:** Je schrijft een tekst van ongeveer 200 woorden (minimaal 180, maximaal 220).
- **Tijd:** Verdeel je tijd goed tussen lezen en schrijven. Concentreer je op een goede maar beknopte tekst. Focus op wat belangrijk is voor het schetsen van de situatie. Verlies je niet in details.

Opdracht 3: Noteren wat je al weet

Je docent deelt bronnen uit. Lees de bronnen oriënterend. Noteer hieronder over welk onderwerp ze gaan en wat jij al weet over dit onderwerp.

Opdracht 4: Bronnen lezen en relevante informatie selecteren

Bekijk de bronnen nogmaals en bepaal de volgorde waarin je ze gaat lezen. Lees de bronnen nu precies. Markeer of onderstreep de belangrijkste informatie in de bronnen of maak aantekeningen. Probeer tijdens het lezen informatie uit de verschillende bronnen te verbinden.

Opdracht 5: Deelonderwerpen top-3 maken

Wat mag zeker niet ontbreken in je synthesesetext? Je weet wat het onderwerp is van je tekst. Dit onderwerp kan worden uitgewerkt in deelonderwerpen. Vaak worden deelonderwerpen geformuleerd als een vraag. Het antwoord op die vraag wordt uitgewerkt in een alinea, of in een groepje alinea's als je een langere tekst schrijft.

Formuleer hier onder drie mogelijke deelonderwerpen in vraagvorm.

Deelonderwerp a: _____

Deelonderwerp b: _____

Deelonderwerp c: _____

Opdracht 6: Terugkijken

Noteer drie dingen die je vandaag hebt geleerd over het schrijven van een
synthesetekst.

Les 5: Informatie bewerken

Terugblik

In de vorige les heb je geleerd dat er twee stappen zijn bij het starten met een syntheseopdracht:

1. De opdracht goed bekijken.
2. De bronnen bestuderen en belangrijke informatie markeren.

Vergezicht

Deze les werken we verder aan de opdracht waar we de vorige les mee zijn gestart.

We gaan stap 3, 4 en 5 oefenen:

3. Informatie groeperen: welke informatie uit verschillende bronnen hoort bij elkaar?
4. Informatie ordenen: wat vertel ik het eerst, wat daarna?
5. Informatie verbinden: hoe maak ik de lezer duidelijk hoe mijn tekst in elkaar zit?

Opdracht 1: Filmclip kijken

De geselecteerde informatie groeperen, ordenen en verbinden. Hoe kun je dit aanpakken?

Kijk naar het volgende filmpje waarin twee leerlingen de opdracht krijgen om een synthesesetext te schrijven over de opwarming van de Noordpool. Ze hebben de opdracht en de bronnen al gelezen. Wat is hun volgende stap?

Beantwoord tijdens het kijken de volgende vragen op het observatieformulier:

1. Wat doet Puck en hoe doet ze het? Schrijf de belangrijkste dingen op.
2. Wat doet Renske en hoe doet ze het? Schrijf de belangrijkste dingen op.

Opdracht 2: Keuze maken

In het filmpje heb je gezien dat er verschillende manieren zijn om broninformatie te groeperen en ordenen:

1. Je maakt een plan voordat je 'echt' gaat schrijven. Je schrijft de belangrijkste informatie op Post-It's, die je daarna gemakkelijk kunt groeperen en ordenen.
2. Je gaat direct schrijven. Op papier schrijf je een eerste versie van je synthesesetekst, zodat je tijdens het schrijven ontdekt welke informatie bij elkaar hoort en hoe de deelonderwerpen samenhangen.

Kruis aan hoe jij de opdracht gaat aanpakken.

- Ik maak eerst een plan en ga later pas schrijven
- Ik begin direct met het schrijven van een eerste versie en groepeer en orden tijdens het schrijven

Noteer hieronder waarom je voor deze aanpak kiest.

Opdracht 3: Informatie groeperen

Je hebt in de vorige les deelonderwerpen geformuleerd. Combineer nu de informatie die je in je synthesesetekst wil zetten per deelonderwerp. Zorg ervoor dat je bij ieder deelonderwerp zo veel mogelijk informatie uit verschillende bronnen combineert. Doe dit op de manier die je hebt gekozen.

Keuze 1: Schrijf de belangrijkste informatie-elementen uit de verschillende bronnen in steekwoorden op Post-It's. Plak daarna de Post-It's per deelonderwerp bij elkaar. Zorg ervoor dat je bij ieder deelonderwerp informatie uit verschillende bronnen plakt.

Keuze 2: Schrijf op de volgende bladzijde een eerste versie van de kern van je tekst, waarbij je tijdens het schrijven informatie uit verschillende bronnen per deelonderwerp bijeen probeert te brengen.

Kijk eventueel nog eens terug in de vorige les en pak je bronnen er weer bij.

Ruimte om post-It's te groeperen en ordenen / een schema te maken

Theorie

Denk altijd goed na over de volgorde waarin je je informatie aan de lezer wilt presenteren. Een tekst is een soort gesprek tussen een schrijver en een lezer. Als schrijver probeer je de lezer iets duidelijk te maken, maar in een gesprek kun je de luisteraar zien en horen: je weet snel genoeg als iets niet duidelijk is. Bij een geschreven tekst kan de lezer je niet laten weten dat hij iets niet snapt. Je moet er dus voor zorgen dat je tekst zo duidelijk mogelijk is voor de lezer.

Gebruik in je tekst ook signaalwoorden, eventueel die uit het overzicht hieronder. Want signaalwoorden helpen niet alleen de lezer om de tekst beter te begrijpen, ze helpen de schrijver zelf ook. Als je het juiste signaalwoord voor een bepaalde passage niet kunt vinden, kan dit een teken zijn dat de tekst daar nog niet logisch in elkaar zit. Door de informatie anders te ordenen of misschien iets toe te voegen of juist weg te halen, kun je het probleem proberen op te lossen.

Opdracht 4: Informatie ordenen

Orden nu de deelonderwerpen zodat er een logische samenhang ontstaat. Noteer bij je tekst of je groepjes Post-It's duidelijk de volgorde waarin je de deelonderwerpen wil laten terugkomen in je tekst, dus: 1 = eerste deelonderwerp, 2 = tweede deelonderwerp, etc.

Opdracht 5: Informatie verbinden

Formuleer, op basis van de eerste tekstversie of de geordende Post-It's, één samenvattende zin waarin je de verbanden tussen de deelonderwerpen heel duidelijk maakt door middel van signaalwoorden.

VERBAND	MOGELIJKE SIGNAALWOORDEN
OPSOMMEND	ook, bovendien, daarnaast, vervolgens, verder, om te beginnen, ten eerste, ten tweede, ten derde, ten slotte
CHRONOLOGISCH	eerst, dan, daarna, uiteindelijk, eens, toen, nu, vroeger, later, voordat, nadat
TEGENSTELLEND	maar, echter, toch, daar staat tegenover, desondanks, daarentegen, ondanks dat, aan de ene kant ... aan de andere kant, enerzijds... anderzijds
OORZAKELIJK	doordat, daardoor, als gevolg van, het gevolg is, het komt door, waardoor, zodat
TOELICHTEND	zo, bijvoorbeeld, zoals, neem nou
VOORWAARDELIJK	als, indien, wanneer, in het geval dat, tenzij, mits (op voorwaarde dat)
VERGELIJKEND	zoals, net zo ... als, evenals, meer/minder/beter/... dan
REDENGEVEND	daarom, omdat, dus, want, immers, namelijk, aangezien, de reden daarvoor is...
DOEL-MIDDEL	om te ..., met de bedoeling ..., opdat, zodat, daarvoor, waarvoor, door te ...
TOEGEVEND	ook al, weliswaar, hoewel, ofschoon
SAMENVATTEND	kortom, samengevat, met andere woorden, al met al
CONCLUDEREND	dus, daarom, dat houdt in, concluderend

Opdracht 6: Terugkijken

Noteer hieronder wat het belangrijkste is dat je hebt geleerd van deze les.

Les 6: De hele tekst schrijven

Terugblik

In de vorige lessen heb je geleerd dat er verschillende stappen zijn bij het starten met een syntheseopdracht:

1. De opdracht goed bekijken.
2. De bronnen bestuderen en belangrijke informatie markeren.
3. Informatie groeperen: welke informatie uit verschillende bronnen hoort bij elkaar?
4. Informatie ordenen: wat vertel ik het eerst, wat daarna?
5. Informatie verbinden: hoe maak ik de lezer duidelijk hoe mijn tekst in elkaar zit?

Vergezicht

Deze les schrijf je de uiteindelijke versie van de synthesesetekst. In de vorige lessen heb je het middenstuk van de tekst voorbereid, maar je bent nog niet helemaal klaar. Er volgt nog een laatste stap:

6. De volledige tekst schrijven en controleren.

Opdracht 1: Filmclip kijken

De gehele synthesesetekst schrijven. Hoe kun je dit aanpakken?

Kijk naar het volgende filmpje waarin twee leerlingen de opdracht krijgen om een synthesesetekst te schrijven over de opwarming van de Noordpool. Ze hebben de opdracht en de bronnen al gelezen en hun informatie geordend. Wat zijn hun volgende stappen?

Beantwoord tijdens het kijken de volgende vragen op het observatieformulier:

1. Wat doet Puck en hoe doet ze het? Schrijf de belangrijkste dingen op.
2. Wat doet Renske en hoe doet ze het? Schrijf de belangrijkste dingen op.

Opdracht 2: De hele tekst schrijven

Deze les maak je je synthesesetext verder af. Een volledige tekst heeft een middenstuk, waarin deelonderwerpen zijn uitgewerkt in alinea's. Denk aan de verbindingswoorden die je hebt bedacht in opdracht 5 van de vorige les!

Maar een volledige tekst heeft ook een inleiding, een slot en een titel.

Een goede inleiding bereikt ten minste twee doelen:

1. De aandacht van de lezer trekken;
2. Het onderwerp van de tekst introduceren.

Verder heeft een tekst een afsluiting nodig. In je slot presenteer je meestal de hoofdgedachte (conclusie) van de tekst. Deze formuleer je in één zin. Je mag geen nieuwe informatie meer geven, maar je kunt wel eindigen met:

- een afweging
- een aansporing of aanbeveling
- een toekomstverwachting.

Houd bij de manier waarop je je tekst afrondt rekening met het doel van de tekst en wat je al in je inleiding hebt verteld.

En vergeet ten slotte de titel niet! Een aantrekkelijke titel kan een lezer overhalen om jouw tekst te lezen.

Opdracht 3: Je tekst controleren

Bekijk je synthesesetext nu nog een laatste keer.

- Wat kun je doen om je tekst te verduidelijken voor je lezers?
- Kun je extra uitleg of voorbeelden geven bij de informatie?
- Kun je tekstverbanden verduidelijken door signaalwoorden te gebruiken?
- Kun je nog stijl- of spellingsfouten verbeteren?

Kijk ook nog eens terug in de opdracht: welke belangrijke punten had je gemarkeerd en voldoet je tekst aan de eisen in de opdracht?

Opdracht 4: Feedback geven

Jullie gaan elkaar feedback geven. Wissel je tekst uit met een klasgenoot. Jullie lezen elkaars synthesesetext door. Daarna vul je het feedbackformulier in. Je krijgt dit van je docent.

Het is heel belangrijk om duidelijk te noteren wat jij als lezer van de tekst vindt, want op basis van jouw commentaar kan je klasgenoot zien welke indruk de tekst op een lezer maakt.

Opdracht 5: Feedback evalueren

Wissel de feedback pas uit als de docent aangeeft dat het daar tijd voor is. Lees het feedbackformulier door en vraag elkaar om verduidelijking als dat nodig is.

Noteer, op basis van de feedback die je hebt gekregen, enkele sterke punten van je eigen tekst en enkele punten die je nog kunt verbeteren.

Sterke punten: _____

Verbeterpunten: _____
